

УДК 330.342

Ілляшенко С. М., д.е.н., професор

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5484-9788>

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», м. Харків, Україна

Економіко-гуманітарний університет, м. Бельсько-Бяла, Польща

Ілляшенко Н.С., д.е.н., доцент

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1426-1215>

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», м. Харків, Україна

ЧЕТВЕРТА ПРОМИСЛОВА РЕВОЛЮЦІЯ ЯК ШАНС НА ВИПЕРЕДЖАЮЧИЙ ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК

На 46-му Міжнародному економічному форумі в Давосі було зафіксовано початок четвертої промислової революції, яка поєднує в єдину саморегульовану систему людину, комп'ютерні інформаційні технології і автоматизоване виробництво. В її основу покладено цифрову трансформацію практично усіх видів людської діяльності [1]. Ідеолог четвертої промислової революції Клаус Шваб обґрунтовує [2], що вона спричинить докорінні трансформації виробництв, галузей, ринків, методів забезпечення людської діяльності. Аналіз наявної світової практики свідчить, що наслідки цих трансформацій мають певний дуалізм.

З одного боку вони ініціюють зміни, які спричиняють соціально-економічні кризи і хаос в окремих країнах, регіонах світу, у розвитку людської цивілізації взагалі. Серед найбільш знакових з цих змін, які чинять найбільший вплив, можна зазначити наступні:

- Зростання безробіття в країнах, що розвиваються і країнах перехідною економікою внаслідок повернення виробництв до розвинених країн, оскільки автоматизація ліквідує потреби в дешевій робочій силі;

- Зростання економічної, технологічної і інтелектуальної нерівності, що загрожує падінням рівня і якості життя населення багатьох країн, неконтрольованою міграцією;

- Функціональне і технологічне безробіття, оскільки професії докорінним чином змінюються (аж до зникнення традиційних і виникнення нових), необхідною стане постійна актуалізація нових знань і навиків до чого далеко не всі здатні. Загострення проблеми талант – посередність;

- Зниження потреб у фахівцях тпрофесій, що виконують монотонну традиційну роботу у т.ч. інтелектуальну і зростання потреб у працівниках креативних професій, які продукують нові знання, а також працівниках низькооплачуваних професій фізичної праці. Як наслідок, це спричинить різке зменшення частини середнього класу який є цементуючою основою суспільства;

- Зникнення традиційних організаційних структур управління і форм організації праці, необхідність впровадження нових. Постійне оновлення форм

ведення бізнесу;

- Загострення протиріч між власниками капіталу (інтелектуального, фінансового тощо) і людьми найманої праці, що загрожує соціальними потрясіннями;

- Поява конфліктів людина – машина, загострення психологічних проблем людей унаслідок того, що приймають рішення і керують машини, а не вони.

Це далеко не повний перелік проблем, які спричиняє четверта промислова революція. Зазначені проблеми в основному стосуються сфери промислового виробництва, а також соціальних наслідків її трансформації.

Проте технології четвертої промислової революції надають шанси на реалізацію стратегій випереджаючого інноваційного розвитку тим підприємствам, галузям і державам у цілому, які визначали/сформували, посилили і реалізували свою порівняльні конкурентні переваги на визначених цільових ринках, їх сегментах чи нішах.

Розглянемо основні аргументи на користь цього:

- Четверта промислова революція лише починається і переважна більшість країн (їхніх підприємств) мають більш-менш рівні стартові позиції, звісно якщо вони мають певний інтелектуальний, дослідницький, промисловий, ІТ та/чи ін. потенціали, які дозволять їм знайти своє місце на ринку;

- Ряд технологій індустрії 4.0 є доступними для застосування в різних галузях і країнах і не потребують для свого використання потужного потенціалу, наприклад, хмарні обчислення, 3D друк тощо;

- Для країн з перехідною економікою (зокрема, України) впровадження технологій індустрії 4.0 є практично безальтернативним способом перейти до стратегії випереджаючого інноваційного розвитку і долучення до світового співтовариства розвинених країн, звичайно, якщо не вдовольнитися роллю сировинного придатка, джерела робочої сили та ринку збуту морально застарілих продуктів.

Формування стратегій випереджаючого інноваційного розвитку потребує знань, які характеризують зовнішнє середовище, тенденції розвитку НТП у галузі конкретної організації (підприємства чи установи), проблеми споживачів на цільових ринках (фактичних чи потенційних), інноваційну культуру суб'єктів цих ринків, потенціал інноваційного розвитку організації. Зважаючи на перманентність змін (в умовах четвертої промислової революції постійними є лише зміни), мова йде про продукування нових знань, а не про їх накопичення. За результатами аналізу цих знань приймають управлінські рішення щодо розроблення і реалізації стратегій випереджаючого інноваційного розвитку.

Список літератури

1. Ілляшенко С. М., Ілляшенко Н. С., Шипуліна Ю. С. Проблеми і перспективи розвитку промисловості України в умовах четвертої промислової революції. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2020. № 5. С. 85–89.

2. Шваб К. Четвертая промышленная революция ; Пер. с англ. М. : Эксмо. 2016. 208 с.